

GUIA BÀSICA DEL SISTEMA

PER UN ENTORN SEGUR!

**JO M'APUNTO AL SISTEMA D'ENTORN SEGUR,
perquè l'ES el fas TU**

Ajuda'ns a avaluar i millorar aquest SES, a donar-lo a conèixer i a difondre el que volem aconseguir, i a estar atents a qualsevol situació que haguem de prevenir o afrontar...

Si coneixes qualsevol situació en què no s'està potenciant aquest Bon Tracte, o en la qual, fins i tot, una persona del teu entorn pot estar patint algun tipus d'abús, ens ho pots fer saber de manera anònima al correu:

proteccion@jesuitas.es

I si vols més informació sobre el Sistema d'Entorn Segur de la Companyia de Jesús a la Província d'Espanya, pots contactar amb nosaltres al correu:

esp.entornoseguro@jesuitas.es o consultar el nostre web: <https://entornoseguro.org/>

Les dues principals bases documentals per a l'elaboració d'aquest manual han estat els textos oferts a l'"E-learning Program Safeguarding: our commitment" pel Centre for Child Protection de la Pontificia Universitat Gregoriana i el **Manual SPC (Sistema de Proteçao e Cuidado)** de la Província Portuguesa de la Companyia de Jesús.

«Començava a ser capaç de distingir entre l'error i l'horror, de saber que el que havia passat no era una relació inadequada sinó una relació d'abús, d'entendre que el que em turmentava no eren falsos escrúpols, sinó el fàstic provocat per qui maltractava el meu cos per posseir-lo. El record de la violència amb la qual coaccionava, del xantatge emocional a què em sotmetia, de la subtileza amb la qual em pressionava, del suggerent to de veu que emprava, del menyspreu amb què em pagava quan em resistia, de la seva agressivitat i del risc que li agradava córrer sense por de ser descobert, em convencien de la necessitat de contar tot el que havia passat.»

Del llibre Víctimes de l'Església: relat d'un camí de sanació

El Papa Francesc, el Pare General de la Companyia de Jesús i el Pare Provincial dels Jesuïtes a Espanya, expressen amb contundència la urgència per actuar davant aquest tipus de fets, així com el seu desig profund que fets com aquests no tornin a ocórrer. Per això, des de la Província d'Espanya s'adquireix el ferm compromís de dur a terme tot un Sistema que ens condueixi a aconseguir un Entorn Segur a tots els nostres centres, obres i institucions.

QUÈ ES EL SISTEMA D'ENTORN SEGUR?

QUÈ ÉS?

1

**Espais,
activitats i relacions segures.**

QUÈ VOLEM?

2

**Fomentar el Bon Tracte,
i prevenir els abusos.**

COM?

3

Amb la teva ajuda i els recursos del SES.

QUÈ ÉS EL SISTEMA D'ENTORN SEGUR de la Companyia de Jesús a la Província d'Espanya?

És més que un programa, una guia o un manual. És el desig de generar i fomentar:

- **espais segurs**
- **activitats segures**
- **relacions segures**

en cadascuna de les obres o institucions pertanyents o lligades a la Companyia de Jesús a la Província d'Espanya.

QUÈ ÉS UN ENTORN SEGUR?

És aquell espai en el qual qualsevol de les activitats que es desenvolupen i les relacions que s'estableixen estan encaminades a fomentar el benestar de la persona, potenciar la cultura del Bon Tracte, garantir el respecte entre tots, fer valer els drets de cadascú i col·laborar en el creixement personal de cada individu.

Per tot això, en totes les institucions, centres, obres i grups que pertanyen o estan associats a la Companyia de Jesús a Espanya **ESTEM COMPROMESOS** amb ella **EN**:

- La **CURA I LA PROTECCIÓ ESPECIAL** de tots els menors i adults en situació de vulnerabilitat (MAV), com a part integrant de la missió de l'Església en el món i tenint com a valor suprem la seva dignitat i el seu interès superior.
- L'establiment de comunitats amb un **AMBIENT ACOLLIDOR** i segur per promoure el seu benestar i desenvolupament físic, emocional, social i espiritual.
- L'**ACURADA SELECCIÓ I FORMACIÓ** de tots els agents en els seus ministeris humans i/o espirituals, ja siguin jesuïtes o laics, treballadors o voluntaris, de manera regular o ocasional, en una lògica de rendició de comptes, professionalisme i creixement de tots.
- L'**ATENCIÓ I LA RESPOSTA OPORTUNA I ADEQUADA** a totes les qüestions, sospites i denúncies que sorgeixin, tant si es refereixen a pràctiques dins com fora de les nostres competències.
- La **DIFUSIÓ PÚBLICA I LA MILLORA CONTÍNUA** de les bones pràctiques en el treball amb MAV, amb la participació d'ells mateixos, de les famílies, i la col·laboració amb les institucions associades.

<https://entornoseguro.org/ca/>

PER CONÈIXER MILLOR EL SISTEMA D'ENTORN SEGUR
PER FER QUALSEVOL COMENTARI O SUGGERIMENT
PER PARLAR D'UNA SOSPITA
PER FER UNA QUEIXA

Si ho prefereix, pot enviar el seu suggeriment / sospita / denúncia de manera confidencial, indicant totes les dades objectives que ens puguin ajudar a donar una resposta a la situació o qüestió, al correu electrònic:
proteccion@jesuitas.es;

Responsable del SES: esp.entornoseguro@jesuitas.es

RECURSOS DEL SES

1

GRUP D'AGENTS DEL SES en totes les obres, centres o institucions de la Companyia de Jesús.

2

A més, es compta amb altres **GRUPS DE SUPORT** per a la prevenció i formació (equips de formació) per a la intervenció (equip interdisciplinari: *compliance*, suport legal i canònic, comunicació...).

3

També formen part d'aquest sistema altres mitjans com una **BÚSTIA D'ATENCIÓ**, uns **ESPAIS D'ESCOLTA**.

4

CONSELL D'ES, amb persones alienes a la Companyia que assessoraran en aquestes qüestions.

Tot això suposa tota una infraestructura per aportar, avaluar, millorar i treballar activament en la construcció d'aquests Entorns Segurs, i està a la teva disposició.

**Però tot això sense la teva ajuda,
col·laboració i compromís
no funcionaria.**

**Et necessitem,
t'hi apuntes?**

PER ENTENDRE

QUÈ ÉS L'ABÚS?

TIPUS D'ABUSOS

- **ABUSOS SEXUALS**
Abús sexual.
Abús sexual infantil.
Agressió sexual.
Exhibicionisme.
Explotació sexual infantil.
- **ABÚS DE CONFIANÇA**
- **ABÚS DE PODER**

COM S'ARRIBA A L'ABÚS?

FACTORS DE RISC

- De la víctima.
- De la família.
- De l'entorn.

CICLE DE L'ABÚS

- Situació de vulnerabilitat.
- Fase de seducció.
- Fase de vinculació.
- Fase de dependència emocional.
- Fase de pànic.

QUÈ ENTENEM PER ABÚS SEXUAL?

Abús sexual

Qualsevol forma d'interacció personal que atempti contra la llibertat sexual d'una persona, amb o sense accés carnal, amb contacte o sense contacte físic, realitzat sense violència o intimidació i sense consentiment. Pot incloure: penetració vaginal, oral i anal, penetració digital, carícies o proposicions verbals explícites.

Abús sexual infantil

Segons la definició aportada per l'*Organització Mundial de la Salut (OMS) de 2001*, «es considera abús sexual infantil (ASI) involucrar un menor en activitats sexuals que no arriba a comprendre totalment, a les quals no està en condicions de donar consentiment informat, o per a les quals està evolutivament immadur i tampoc no pot donar-hi consentiment, o en activitats sexuals que transgredeixen les lleis o les restriccions socials. L'abús sexual infantil es manifesta en activitats entre un menor i un adult o entre un menor i una altra persona que, per la seva edat o pel seu desenvolupament, es troba en posició de responsabilitat, confiança o poder. Així, un adolescent també pot abusar d'un menor (diferència d'edat de cinc anys entre víctima i abusador). Aquestes activitats —el fi de les quals és gratifi-

car o satisfer les necessitats de l'altra persona— inclouen el següent, tot i que no s'hi limiten: la inducció al fet que un MAV s'involucri en qualsevol tipus d'activitat sexual il·legal, l'explotació de MAV a través de la prostitució o d'altres formes de pràctiques sexuals il·legals i l'explotació de MAV en la producció de materials i exhibicions pornogràfiques».

Aquests actes de violència sexual poden ser amb o sense contacte. Una interacció sexual "amb contacte" es refereix a qualsevol manera de tocar com, per exemple, palpar parts del cos íntimes, penetració, masturbació. Una interacció sexual "sense contacte" es defineix com un abús sense tocar el menor, com ara forçant-lo a veure pornografia, el *voyeurisme* o l'exhibicionisme.

Agressió sexual

Qualsevol forma de contacte físic, amb o sense accés carnal, amb violència o intimidació i sense consentiment.

Exhibicionisme

És una categoria d'abús sexual sense contacte físic. Mostrar òrgans o conductes sexuals sense contacte físic.

QUÈ ENTENEM PER ABÚS DE CONFIANÇA?

L'abús de confiança està relacionat amb l'abús sexual, ja que el solen cometre persones que coneixen la víctima o persones en les quals el menor o l'adult en situació de vulnerabilitat confia. Aquest abús sol donar-se amb anterioritat o simultàniament a l'abús sexual.

QUÈ ENTENEM PER ABÚS DE PODER?

L'abús de poder (abús per "posició dominant") es dona quan la persona abusa del seu poder per dominar el MAV o per obtenir algun benefici sexual en contra de la voluntat del MAV. Hem de tenir en compte dos criteris respecte d'aquest tipus d'abús:

- **Coerció.** La persona agressora utilitza la situació de poder ("posició dominant") que té per interactuar sexualment amb la persona menor o en situació de vulnerabilitat.

- **Asimetria d'edat.** L'agressor és significativament més gran que la víctima, no necessàriament major d'edat. És fonamental no concebre l'abús sexual com una qüestió que només es refereix a la sexualitat de la persona, sinó com un abús de poder fruit d'aquesta asimetria. Una persona té poder sobre una altra quan l'obliga a fer alguna cosa que aquesta no desitjava, sigui quin

Explotació sexual infantil

Una categoria d'abús sexual infantil en què l'abusador persegueix un benefici econòmic i que engloba la prostitució i la pornografia infantils. Dins de l'explotació sexual infantil hi ha diverses modalitats a tenir en compte, ja que cadascuna presenta característiques i graus d'incidència diferents: tràfic sexual infantil, turisme sexual infantil, prostitució infantil i pornografia infantil.

sigui el mitjà que utilitzi per a això: l'amenaça, la força física, el xantatge, la manipulació... La persona amb poder està en una situació de superioritat respecte de la víctima que li impedeix l'ús i el gaudi de la seva llibertat. Però és igualment important entendre que el "poder" no sempre ve donat per la diferència d'edat, sinó també per altres tipus de factors. L'abús sexual entre iguals és una realitat davant de la qual no hem de tancar els ulls. En aquest cas, la coerció es produeix per l'existència d'amenaces o perquè hi ha seducció, però la diferència d'edat pot ser mínima o inexistent. La asimetria pot estar relacionada amb el desenvolupament tant físic com maduratiu, cognitiu i sexual entre la víctima i la persona agressora, factors que resten autonomia i llibertat a la capacitat de decidir del MAV. També en aquests casos es consideraria abús sexual.

PER IDENTIFICAR L'ABÚS ÉS BO CONÈIXER

Si coneixem alguns factors de risc, podrem detectar-los a temps i actuar abans que hi hagi una víctima i es cometi un abús amb algun menor o adult en situació de vulnerabilitat (MAV).

ELS FACTORS DE RISC

De la víctima

**Ser
nena**

(el risc augmenta
10 vegades)

**Tenir entre
9 i 16 anys**

autoestima baixa

**falta d'habilitats socials
debilitat emocional
dificultats cognitives
dificultats de salut mental**

De la Família

Els abusadors
60%-75% eren coneguts
44% eren parents
22% eren membres de la família nuclear
6% el pare o padrastre
Absència d'una tutela adequada
Viure en entorns delictius
Progenitors amb malalties de llarga durada
Tenir germans dependents
Embarassos primerencs
Intents de suïcidi

De l'entorn social

Situacions d'exclusió social que generen inferioritat i dependència
Entorns amb un marcat patriarcat
Pobresa o manca de recursos
Greus conflictes socials, civils o estat de guerra
Exposició a la prostitució
Consum d'alcohol i drogues

Viure en entorns delictius
Progenitors amb malalties de llarga durada
Tenir germans dependents
Embarassos primerencs
Intents de suïcidi
falta d'habilitats socials

EL SISTEMA D'ENGANXAMENT DE L'ABUSADOR

PER QUÈ EL CICLE DE L'ABÚS FUNCIONA AIXÍ

Tot i que no **HI HA PERFILS CLARS D'ABUSADORS NI DE VÍCTIMES**, sí que sembla que solen donar-se alguns dels passos que indica aquest cicle de l'abús.

1

La persona (MAV), a causa de diverses situacions —des de ser menor i tenir menys coneixement i poder, fins a trobar-se en una situació de debilitat o inferioritat—, es troba en un **MO-MENT VULNERABLE** o té unes característiques personals que encara no són madures. Això és un fet que l'abusador sol percebre i és llavors quan posa el focus en la possible víctima.

2

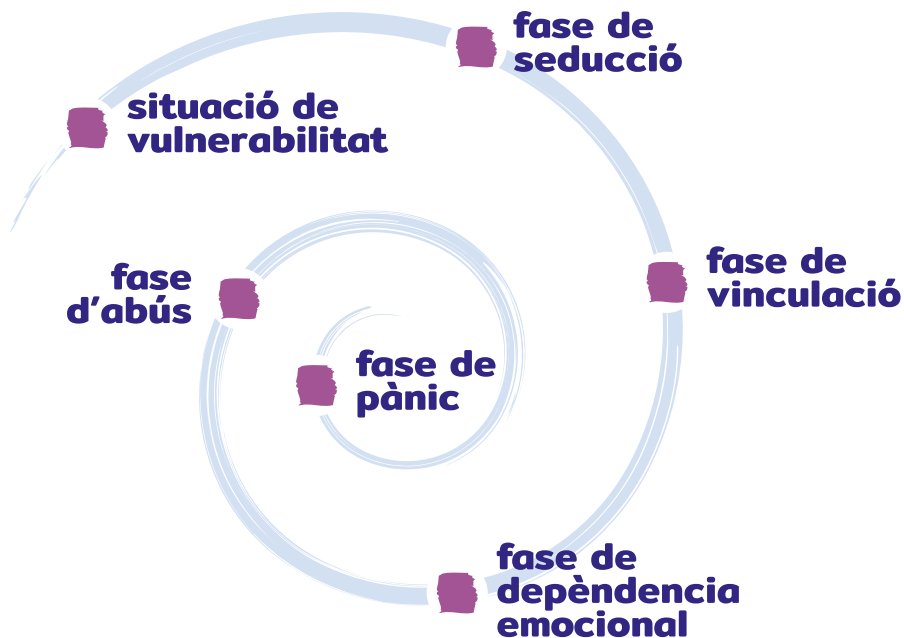
Aleshores té lloc una escalada d'aproximació a l'objectiu. Per aconseguir generar confiança, hi ha una primera **FASE DE SEDUCCIÓ**, en la qual l'**abusador resulta encantador**, pot mostrar la seva preferència per la víctima, es mostra molt proper i acollidor, envia missatges positius i **la víctima se sent acollida**, estimada i acceptada.

3

S'estableix una **forta relació entre els dos**, moment en què es dona la **FASE DE VINCULACIÓ**. S'estrenyen els vincles entre víctima i abusador i es pot arribar a generar un **FASE DE DEPENDÈNCIA EMOCIONAL**, en què la confiança en l'abusador és total (*és el meu professor, és el meu avi, és el meu amic, és el meu catequista... és una persona de referència per mi, que m'estima i m'aporta alguna cosa bona*).

4

Poden **aparèixer algunes peticions "estranyes" o ambigües que generen confusió i descol·loquen la víctima**, però que venen d'aquesta persona en la qual confia. Aquestes primeres fases poden durar un quant temps o poden esdevenir-se de manera molt ràpida. Però és en aquest moment del procés que "tot està preparat" per a què es doni un estat d'exploatació (**Fase d'abús**).

5

La víctima, però, no està preparada per encaixar un abús per part d'algú a qui valora i per qui se sent valorada i fins i tot estimada. Sorgeixen les por, els dubtes, les justificacions, les culpabilitzacions..., i per part de l'abusador poden sorgir les amenaces, els xantatges, la manipulació, fer por, culpar la víctima... A més, hi ha una crida al silenci, al secret, que és el que convé a l'abusador i que, de vegades, la víctima acull amb facilitat, perquè l'allibera d'enfrontar-se a la vergonya, la incomprensió, el possible judici o el fet de ser etiquetat per d'altres, o perquè simplement està bloquejada i és incapaç d'expressar el que viu.

Tot això porta a la **FASE DE PÀNIC** amb el consegüent canvi de conductes en la víctima, que o bé es retreu, s'endinsa en el seu món interior; o bé es torna irritable i fins i tot potencia conductes d'abús al seu torn; o bé, per sobreviure, oculca tota aquesta part de la seva vida i la viu com si fos una altra persona, dissociant durant anys tots aquests episodis soferts, sense donar senyals externs de cap tipus. Més endavant es veuran els diferents efectes que pot haver-hi en les víctimes.

COM PODEM PREVENIR L'ABÚS?

MAPES DE RISC

Qualsevol mapa de risc ha d'incloure la situació pròpia de risc amb la descripció adequada i la seva classificació pel que fa a possibilitat i impacte. A més, s'ha d'acompanyar de les mesures a adoptar amb l'objectiu que es persegueix, la descripció de la mesura i la manera d'avaluar-la.

CONDUCTES A EVITAR

**COM PODEM GENERAR
UN ENTORN SEGUR?**

BON TRACTE

**CONDUCTES
A POTENCIAR**

MAPES DE RISC

El Mapa de Riscos d'Entorn Segur, propi de cada obra, pretén identificar i donar resposta als diferents riscos d'abús sexual que podrien aparèixer en cadascuna de les activitats que es desenvolupen en les nostres tasques quotidianes. El mapa és un document intern de cada obra i haurà de ser elaborat durant la implantació inicial del Sistema d'Entorn Segur, i ser objecte d'actualitzacions periòdiques (per exemple, en l'avaluació anual del sistema) de manera incremental (és a dir, sense eliminar els riscos identificats en les revisions anteriors).

Àmbit d'anàlisi¹:				
Àrea d'activitat / programa:				
Situacions de risc	Descripció²	Classificació		Mesures a adoptar
		Possibilitat	Impacte	Objectiu³ Descripció
		Real⁴	Potencial⁵ Gravetat⁶	

1. Entitat o programa.
2. On, quan, per part de qui, en quin moment...
3. Eradicació del risc (prevenció total); Minimizació del risc; Reducció del risc.
4. Molt freqüent / freqüent / poc freqüent / infreqüent.
5. Molt probable / probable / poc probable / improbable.
6. Molt greu / greu / poc greu.

COM PREVENIR L'ABÚS I GENERAR L'ES

PREVENIR

- Ús de **LLENGUATGE SEXUALMENT AMBIGU**.
- **GESTOS** i comportaments **AMBIGUS**.
- **CONTACTE FÍSIC** ambigu i/o innecessari.
- **ESTAR A SOLES** amb un MAV.
- **TRANSPORTAR TOT SOL** un MAV.
- **PORTAR** un MAV **AL DOMICILI PROPI** o anar a casa seva.
- **DORMIR A LES MATEIXES ZONES** que els MAV.
- **TROBADES O ACTIVITATS AMBIGUS**.
- **VINCLES AFECTIUS** o professionals no autoritzats amb els MAV fora de l'àmbit institucional.

GENERAR

VOLEM POTENCIAR

- **PROMOURE UNA VIDA AMB SENTIT**.
- **PROMOURE RELACIONS SALUDABLES, INTEGRADORES I CONSTRUCTORES DE COMUNITAT**.
- **PROMOURE UNA ATENCIÓ ESPECIAL ALS MAV I AL SISTEMA D'ENTORN SEGUR**.

QUÈ ENTENEM PER BON TRACTE?

En viure en societat, els éssers humans ens relacionem els uns amb els altres en tots els àmbits de la vida: a la família, l'escola, la feina, etc. En qualsevol circumstància, hi ha una llei no escrita segons la qual és desitjable que imperi el bon tracte entre tots els individus.

Per tant, **el bon tracte inclou tots els estils de relació i de comportament que promoguin el benestar i assegurin una bona qualitat de vida.**

COM PODEM ACONSEGUIR-HO?

- ✓ Adoptant una **POSTURA RESPECTUOSA I TOLERANT** cap als altres que ens ajudi a establir relacions afectives, d'acceptació incondicional, empatia, suport i respecte. En definitiva, un tracte amable, amb capacitat per sentir comprensió i proximitat pels semblants.
- ✓ Usant **NORMES D'EDUCACIÓ COMPARTIDES** que facilitin models de relació sans amb coherència educativa, marcant els límits, així com acceptant crítiques i postures divergents.
- ✓ Aportant suport: **CONFIANT EN LES POSSIBILITATS DE CADA INDIVIDU**, mostrant respecte cap a les diferències individuals i fomentant l'autoconfiança, sense imposar als altres les idees pròpies.
- ✓ **FOMENTANT RELACIONS DE CONFIANÇA**, on la comunicació sigui oberta i se'ns pugui venir a explicar qualsevol actitud, comportament o comentari dels companys, d'altres educadors o educadores, catequistes, voluntaris o de qualsevol adult, que pugui molestar o fer sentir incòmode.
- ✓ Afavorint la predisposició a **AJUDAR A QUI HO NECESSITI**.

- ✓ **CONTROLANT ELS COMPORTEMENTS** mitjançant intervencions inductives, consistents, i corregint el comportament inadequat amb mètodes o estratègies clares, raonables i respectuoses.
- ✓ **ENSENYANT LES NORMES I LES REGLES** que modulen els comportaments dins de l'àmbit de l'educació formal i no formal des d'un marc de relacions afectuoses, que són recordades i reforçades de manera natural i quotidiana.
- ✓ **ORIENTANT** les famílies i els entorns cap a pautes educatives, de coneixement i acceptació dels propis fills i filles.
- ✓ **ENSENYANT** a pensar, des de la reflexió sobre les possibles conseqüències a curt i a llarg termini, per arribar així a buscar solucions mitjançant l'anàlisi de la realitat de manera més àmplia.

És a dir, portar a la pràctica una sèrie de valors, que des d'un punt de vista ètic considera el bon tracte com un principi moral universal que qualsevol persona pot entendre, i que, des d'un punt de vista psicològic, és un mecanisme que ens ajuda a sentir-nos millor, ja que tractem els altres com ens agradaria que ens tractessin a nosaltres. Així, en la nostra vida quotidiana, les relacions humanes s'enriqueixen quan es practica el bon tracte.

**Aquesta cultura del bon tracte és,
per tant, essencial
per generar Entorns Segurs**

I QUÈ ÉS EL QUE VOLEM FER PERQUÈ NO HI HAGI ABUSOS I SÍ QUE HI HAGI BON TRACTE?

VOLEM POTENCIAR

- ✓ **PROMOURE UNA VIDA AMB SENTIT:**
 - Visió realista, positiva i responsable de la vida.
 - Hàbits de vida saludables que promouen el benestar físic i mental.
- ✓ **PROMOURE RELACIONS SALUDABLES, INTEGRADORES I CONSTRUCTORES DE COMUNITAT:**
 - Adopció dels principis de bona educació (responsabilitat, puntualitat, respecte per les opinions i béns dels altres, respecte de les interaccions socials, etc.).
 - Compliment de les lleis, normes i regles establertes, així com promoció del seu compliment a través del reforç positiu i de la mesura disciplinària justa aplicada de manera serena i explicada amb claredat.
 - Promoció de la col·laboració i d'un esperit de sana esportivitat. Integració i participació de tots, acollint i valorant la diferència.
 - Relacions de proximitat saludables, obertes i segures.
 - Hàbits de comunicació oberts i transparents, i de resolució pacífica de conflictes.
- ✓ **PROMOURE UNA ATENCIÓ ESPECIAL ALS MAV I AL SISTEMA D'ENTORN SEGUR:**
 - Respecte a cada MAV i a la seva inviolable dignitat personal, incloent el ple respecte per les seves opinions, interessos, espai personal, intimitat, béns i informacions personals.

- Promoció de l'autonomia i de la capacitat dels MAV, a través del comportament i d'accions de capacitat.
- Promoció d'hàbits de conscienciació i d'autoprotecció dels MAV, i disponibilitat per atendre i/o fer seguiment de les seves peticions de consell i ajuda.
- Cura especial als MAV amb necessitats especials (especialment en situacions de deficiència o malaltia greu; comprensió limitada de la realitat, sexualitat i violència; dificultats o incapacitat de comunicació, etc.).
- Tenir consciència que sovint la persona adulta responsable de la cura és percebuda com a "model de conducta" pels MAV i, per això, actuar com a tal.
- Practicar la cultura, els valors i les mesures de protecció i atencions que propugna el Sistema d'Entorn Segur, buscant ajuda en cas de dubtes o de necessitat de consell, recorrent als agents en cas de sospites i denúncies, i col·laborant amb tots en l'obra per a la seva posada en pràctica i defensa.

VOLEM EVITAR

- ✘ Ús de llenguatge i converses que puguin ser percebuts com a sexualment ambigus, agressius, humiliants, amenaçadors, ofensius o discriminatoris.
- ✘ Gestos i comportaments que puguin ser percebuts com a ambigus.
- ✘ Contacte físic ambigu i/o innecessari (per exemple, abraçades forçades).

INDICACIONS SOBRE COMPORTAMENTS ESPECÍFICS:

- ✘ Estar a soles amb un MAV (excepte si està previst/autoritzat per l'obra, com ara en casos de suport psicològic o pedagògic, situacions de conversa demanades per ells, preparació programada d'activitats, acompanyament en cas de malaltia, etc.).
- ✘ Transportar tot sol un MAV.
- ✘ Portar un MAV al domicili propi o anar a casa seva, molt especialment sense la presència de tercers.
- ✘ Dormir en les mateixes zones que els MAV.
- ✘ Posar-se en altres situacions amb un MAV que puguin originar sospites, comentaris i/o falses acusacions.

En tots els casos, pot haver-hi excepcions si les situacions estan previstes/autoritzades per l'obra. Però, encara que l'actuació estigui autoritzada o prevista per l'obra, es prendran mesures com obrir les portes, utilitzar espais envidriats, que hi hagi dos adults presents, etc.

A més, es tindran en compte totes les indicacions recollides tant en el Codi de Conducta de la Companyia de Jesús a la Província d'Espanya, com en els documents del web sobre la manera de procedir en relació amb els menors.

- ✘ Trobades o activitats que generen ambigüitat a l'hora de determinar si l'obra hi està involucrada o no (per exemple, activitats amb MAV fora de l'obra, no autoritzades o no conegudes per l'obra, encara que ho pugui semblar als MAV o als seus familiars o responsables legals).
- ✘ Vincles afectius o professionals no autoritzats amb els MAV fora de l'àmbit institucional.

EL QUE NO NO HEM DE FER

- ✘ Utilitzar, promoure o permetre l'ús de llenguatge en converses amb expressions sexualitzades, agressives, humiliants, amenaçadores, ofensives i/o discriminatòries.
- ✘ Utilitzar, promoure o permetre gestos i comportaments sexualitzats, agressius, humiliants, amenaçadors, ofensius i/o discriminatoris.
- ✘ Tenir relacions preferencials o gestos que siguin ambigus, exclusius, dominadors o discriminatoris dels altres.
- ✘ Converses i visualització de continguts inapropiats (per exemple, de caràcter sexual, violent, ofensiu o discriminatori), sigui de manera presencial o via *tecnologies de la informació i la comunicació* (TIC).
- ✘ Tot tipus de contacte físic inadequat (incloent-hi tota forma de contacte/relació sexual, però no limitant-s'hi).

COM ACTUAR

DETECTAR

1

- INDICADORS.
- INFORMAR.

ESCOLTAR

2

- QUÈ FER / QUÈ NO FER.

PROCEDIR

3

- REGISTRAR.
- PRENDRE MESURES.
- FLUXOGRAMA.

DONAR RESPOSTA

4

- A LA VÍCTIMA.
- A L'ENTORN.
- A L'ABUSADOR.

COM ACTUAR

DETECTAR

1

Hi ha algunes conseqüències i indicadors de l'abús que poden portar-nos a sospitar que la persona pot estar patint-ne un.

Algunes són:

CONSEQÜÈNCIES DE L'ABÚS

- **IMPOTÈNCIA.**
- **PÈRDUA DE CONFIANÇA.**
- **SILENCI.**
- **VERGONYA.**
- **DESIG DE DESAPARÈIXER.**

INDICADORS FÍSICS

- **MALALTIES DE TRANSMISSIÓ SEXUAL.**
- **LESIONS EN ZONES GENITALS.**
- **DOLOR, PAL·LIDESA, PÈRDUA DE SANG O SECRECIIONS ALS GENITALS, ANUS O BOCA.**
- **DOLOR PERSISTENT O RECURRENT DURANT LA MICCIÓ I DEFECACIÓ.**
- **ENURESI O INCONTINÈNCIA NOCTURNA INESPERADA NO CONNECTADA AMB L'ENSENYAMENT DE CONTROL D'ESFÍNTERS (DEMANAR D'ANAR AL LAVABO).**
- **QUADRES DE DOLOR INESPECÍFIC.**
- **MALALTIES GASTROINTESTINALS.**
- **OBESITAT.**
- **SÍMPTOMES CARDIOPULMONARS I UN ESTAT DE SALUT PRECARI.**

INDICADORS PSICOLÒGICS

- **DEPRESSIÓ.**
- **PENSAMENTS SUÏCIDES.**
- **ABÚS DE SUBSTÀNCIES ESTUPEFAENTS.**
- **TRASTORN D'ANSIETAT.**
- **TRASTORN D'ESTRÈS POSTTRAUMÀTIC (TEPT).**
- **TRASTORN DEL SON.**
- **TRASTORN DE L'ALIMENTACIÓ.**
- **TRASTORN SEXUAL.**

INDICADORS CONDUCTUALS

- **AÏLLAMENT.**
- **AGRESSIÓ CAP A SI MATEIX I/O CAP A D'ALTRES.**
- **ABÚS DE DROGUES O ALCOHOL.**
- **TRASTORNS ALIMENTARIS.**
- **FALTA DE CONCENTRACIÓ.**
- **REGRESSIÓ.**
- **CONDUCTA SEXUALITZADA.**

ESCOLTAR

2

Per començar a actuar, el primer és escoltar.

Però la manera de fer-ho és molt important i determinant. Per això, hem de tenir en compte diverses consideracions:

FER L'ENTREVISTA EN UN LLOC ACOLLIDOR que no pugui ser interromput.

SEURE AL COSTAT DEL MAV (en posició L, millor que davant seu o darrere d'una taula).

Utilitzar un **TO I TIMBRE DE VEU MODERATS**.

Mantenir un **CONTACTE VISUAL FREQUËNT**, tot i que no continu.

ANAR AMB COMPTE AMB EL CONTACTE FÍSIC.

Donar **SEGURETAT I TRANQUIL·LITAT AL MAV.**

EL QUE CAL INTENTAR FER

- ✓ Creure el que la persona relata sense qüestionar-ho, tot i que dubtem de la veracitat, ja que no és comesa nostra valorar-ho.
- ✓ Animar a parlar sobre la situació d'abús, sense pressionar ni influir.
- ✓ Respectar la seva necessitat de confidencialitat, oferint-li parlar amb qui pot ajudar-lo per a què la situació s'acabi.
- ✓ Si ve al cas, explicar la diferència entre "secrets positius" i "secrets negatius".
- ✓ No jutjar, només escoltar.
- ✓ Valorar l'esforç i valentia d'haver-ho explicat.

- ✓ Transmetre-li que les reaccions que té són normals, que pot sentir-se així.
- ✓ Fer-li saber que no està sol o sola.
- ✓ Transmetre-li el missatge que el que ha passat no és culpa seva, que no és responsable de l'abús. La violència no es justifica.
- ✓ Deixar el temps que necessiti la víctima per prendre les seves pròpies decisions. No retirar el suport per la demora en la decisió.
- ✓ Si ve al cas, proporcionar-li una llista amb els recursos més importants de la comunitat.

EL QUE CAL INTENTAR NO FER

- ✗ No utilitzar paraules que puguin espantar (delicte, policia...).
- ✗ No posar en "dubte" el que la persona ens està explicant, encara que no estigui clar.
- ✗ No dir-li mai el que ha de fer.
- ✗ No prendre mai decisions sense el consentiment i l'autorització previs. Respectar les decisions que prengui.
- ✗ No és convenient oferir una falsa seguretat. No minimitzar el problema.
- ✗ No dur a terme intervencions prematures.
- ✗ No s'han de tenir conductes de venjança en el seu nom.
- ✗ No adoptar una actitud sobreprotectora.
- ✗ No s'ha de mostrar una actitud d'excessiu interès pels detalls de l'agressió que la persona no vulgui comentar en aquell moment.
- ✗ No s'ha d'utilitzar mai de forma inadequada l'humor.
- ✗ No s'han d'utilitzar el consol o els consells de forma inadequada.
- ✗ No aclaparar amb informació excessiva.
- ✗ No prometre res que no puguem complir.

PROCEDIR

3

Per iniciar qualsevol procés, el primer és POSAR EN MARXA EL SISTEMA D'ENTORN SEGUR.

Aquest sistema compta amb **UN EQUIP A CADA CENTRE**, institució o obra, que, **EN COORDINACIÓ AMB L'EQUIP RESPONSABLE DE LA PROVÍNCIA**, valorarà la millor actuació segons el cas i prendrà les decisions oportunes per iniciar el procés.

PAUTES D'ACTUACIÓ

- **MANTENIR LA CALMA.**
- **PROTEGIR L'INTERÈS SUPERIOR DEL MAV.**
- **PREVENIR SITUACIONS QUE PUGUIN PERJUDICAR GREUMENT EL DESENVOLUPAMENT INTEGRAL I EL BENESTAR DEL MAV.**
- **INTERVENCIÓ COORDINADA.**
- **GARANTIR EL DRET DEL MAV A SER ESCOLTAT.**
- **FER ATENCIÓ DE MANERA IMMEDIATA I ÀGIL.**
- **CERCAR LA INTERVENCIÓ MÍNIMA, EVITAR EL MALTRACTAMENT INSTITUCIONAL GENERAT PER LA REITERACIÓ D'ACTUACIONS O LA SEVA PRÀCTICA EN CONDICIONS POC ADEQUADES. (EVITAR LA REVICTIMITZACIÓ).**
- **POSSIBILITAR LA VALORACIÓ, EL SUPORT I LA INTERVENCIÓ TERAPÈUTICA DE LES VÍCTIMES, SIGUIN O NO OBJECTE D'UNA MESURA DE PROTECCIÓ.**

REGISTRAR

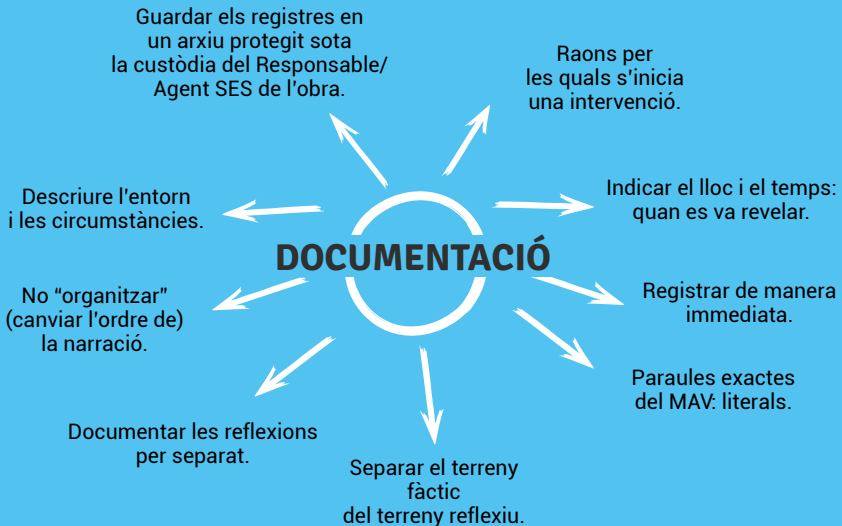
Després d'una bona escolta, **és important el que registrem i com ho fem**. Del que registrem dependrà part del procés.

RECORDA QUE EL QUE REGISTREM:

- Pot donar o no credibilitat en possibles procediments penals, ja que les declaracions dels MAV afectats es mantenen, en gran mesura, sense canvis durant els interrogatoris reiterats.
- Permet que el MAV sigui entrevistat el menor nombre de vegades pel menor nombre de persones.
- Pot evitar a altres persones involucrades que se'ls torni a interrogar o disminuir l'estrès de les persones afectades.
- Pot oferir detalls sobre el desenvolupament de símptomes durant una possible psicoteràpia en el futur i pot servir com a evidència a les companyies d'assegurances.
- Pot ajudar a distingir quines decisions són útils i quins són menys útils.
- És una prova del fet que els professionals es prenen seriosament els fets expressats pels MAV.

NOTIFICAR I DOCUMENTAR

El que cal tenir en compte per fer una **BONA DOCUMENTACIÓ DEL CAS**.

Un cop finalitzades les actuacions, es farà un **INFORME QUE SERÀ REMÈS A LA RESPONSABLE D'ENTORN SEGUR DE LA PROVÍNCIA** per a què, d'acord amb la LOPD, quedi registre de cada situació trobada en qualsevol institució, centre o obra de la Companyia, i de les actuacions i conclusions finals de tots els passos duts a terme tant amb l'abusador com amb la víctima i el seu entorn, així com dins el centre en el qual hagin ocorregut els fets. **NOMÉS LLAVORS ES CONSIDERA QUE EL CAS ESTÀ DEGUDAMENT TANCAT.**

DONAR RESPOSTA

4

Aquest gràfic només pretén il·lustrar de manera senzilla les tres poblacions amb les quals s'actuarà en cada cas detectat o denunciat. Per conèixer de manera detallada tots els passos a fer en cada cas, amb cadascun d'aquests grups, us referim al Manual del Sistema d'Entorn Segur que hi ha al web: <https://entornoseguro.org/ca/>.

POSSIBLE CAS D'ABÚS

- per detecció
- per sospita
- per revelació indirecta
- per revelació directa
- per bústia de correu: proteccion@jesuitas.es

Derivació immediata al S.E.S. (director o agent a l'obra) que informen al Delegat del sector i a la Responsable d'Entorn Segur de la Província.

ABUSADOR

MESURES
CAUTELARS

VÍCTIMA

MESURES DE
SEGURETAT

ENTORN

ATENCIÓ
COMUNICACIÓ
PREVENCIÓ

TRACTAMENT DE SOSPITES I DENÚNCIES

